

Openingswoord van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,
mevrouw mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck, bij de viering van Vijftig Jaar
Verdragen van Rome in de Ridderzaal op 9 maart 2007

Dames en heren studenten, beste collega's, geachte andere genodigden,

Het doet goed dat zo geweldig veel studenten van alle Nederlandse en Vlaamse universiteiten, geen enkele uitgezonderd, de uitnodiging van de Eerste Kamer hebben aangenomen om naar Den Haag te komen en met leden van de beide Kamers der Staten-Generaal in debat te gaan over onze gezamenlijke Europese toekomst. We hebben zelfs bijna aanmeldingen moeten weigeren. Dat doet deugd. Niet omwille van plaatsing van deze bijeenkomst op de lijst van Europese initiatieven van de Nederlandse senaat, maar omwille van de wenselijkheid – sterker nog: - de noodzaak van een debat over Europa. Van ganser harte heet ik u allen dan ook welkom.

Een speciaal welkom past onze Belgische zuiderburen die eveneens in grote getale onze uitnodiging hebben aanvaard. Wellicht is het vandaag voor u, Belgische studenten, weggelegd het Nederlandse blikveld zo nodig te verruimen en risico's van Nederlands navelstaren aan de kaak te stellen.

Maart 2007 staat in het teken van de viering van vijftig jaar Verdragen van Rome. Later in deze maand zal de Nederlandse regering hieraan speciale aandacht schenken. Maar vandaag geven wij, vanuit het parlement, met u als jongere generatie, als dragers van de toekomst, de aftrap voor de viering in Nederland.

Waar beter kunnen wij dit doen dan in deze schitterend gerestaureerde Ridderzaal. De wandkleden om u heen beelden de provincies af waar Nederland uit bestaat en het Koninkrijk waar Nederland deel van uitmaakt. Mijn opmerking destijds bij de restauratie, dat het toch passend zou zijn Nederland als deel van de Europese gemeenschap tot zijn recht te laten komen, heeft geleid tot hetgeen u boven mij, op de schouw ziet afgebeeld.

Op 25 maart 1957 ondertekenden de zes “founding fathers” van de EU de Verdragen van Rome. Een van de grondleggers van de Europese samenwerking, de Fransman Jean Monnet, sprak destijds de gevleugelde woorden: “*we unite people, not states.*” Wie de diepere betekenis hiervan tot zich laat doordringen, wordt geconfronteerd met de uitdaging en de plicht om telkens weer voor ogen te houden dat het wezenlijk gaat om het wel en wee van mensen. Van de mannen, vrouwen en kinderen die een stuk van onze aarde met elkaar delen vanuit een gezamenlijke cultuur en historie. Ten diepste gaat het om het besef dat staatkundige structuren het welzijn van mensen moeten dienen en steunend

moeten zijn voor onderlinge verbondenheid en solidariteit, voor een gezamenlijke krachtsinspanning ten behoeve van ontplooiing van mensen door middel van opleiding en werk, voor het – ook gevoelsmatige - samengaan van de vertrouwdheid van een nationale identiteit en het verinnerlijkt besef van Europees burgerschap.

Daarom, geachte aanwezigen, zal vandaag gedebatteerd worden over vele uiteenlopende onderwerpen, zoals de grenzen van de Unie maar ook de waarden van onze Europese gemeenschap. Wij zullen dit doen met het oog op de toekomst. Wie daarbij wil weten welke weg het beste bewandeld kan worden, doet er goed aan zijn oriëntatie mede te vinden in waar hij vandaan komt. Het mag dan ook niet worden opgevat als een schoolvoorbeeld van een generatiekloof als gewezen wordt op de start van de Europese gemeenschap als een vredesmissie. De bindende behoefte van ‘nooit meer oorlog’ in de jaren vijftig van de vorige eeuw heeft geleid tot de langst durende periode van vrede op het Europese continent.

Ik hoef slechts te wijzen op de oorlogen op de Balkan in de jaren negentig om duidelijk te maken dat ook vandaag, juist ook bij de jongere generatie, de Europese vredesmissie een hoge prioriteit moet hebben. U mag dit beschouwen als een voorzet voor het debat straks over de grenzen van de Unie.

50 Jaar Europa heeft niet alleen vrede gebracht maar ook voorspoed. Voorspoed juist doordat landen lidstaten waren, deel uitmaakten van het grotere Europese geheel. Een groter geheel dat overigens niet alleen lidstaten kent maar ook regio's en gemeenschappen waarbij ik specifiek kijk naar de situatie in België. Bij die regio's en regionale gemeenschappen zijn er kansen en perspectieven voor verdere ontplooiing. Een trend, die zich de laatste jaren in de EU verder ontwikkelt. De opvatting dat Europa als entiteit wezenlijk aan betekenis groeit in ons huidige tijdsgewricht van globalisering is juist, maar neemt niet weg dat de Europese Unie tegelijkertijd perspectiefvol blijft binnen de eigen grenzen.

2007 markeert niet alleen een halve eeuw Europese vrede en voorspoed, maar tevens dat wat daartoe noodzakelijk was: een krachtenbundeling. In de preambule bij het Verdrag van Rome staat: *“we call upon the other peoples of Europe who share our ideal to join in our efforts”*. Wij weten hoeveel landen inmiddels aan deze oproep gehoor hebben gegeven en andere landen kloppen aan de Europese deur. Wij zijn van droom naar daad gegaan.

Van droom naar daad. Maar – zo moeten we nu constateren - ook van bezieling naar bezinning. Het ware te hopen dat het momentum van vijftig jaar Verdragen de regeringsleiders van de lidstaten dwingt om de huidige Europese impasse te doorbreken. Laten we wederom een voorbeeld nemen aan de jaren vijftig. In 1955 werd – nog voordat de Verdragen van Rome werden getekend – de

Verklaring van Messina ondertekend. De impasse over het al dan niet realiseren van een Europese Defensie Gemeenschap had de gemoederen hoog doen oplopen. Om het Europessimisme van toen te keren werd de Verklaring van Messina aangenomen: een politieke verklaring met grote ambities. Alle neuzen wezen weer in dezelfde richting. Opvallend was overigens dat in dit document van 1955 reeds werd gesproken over een Europees energiebeleid. Een uitdaging die vandaag de dag prominenter op de Europese agenda staat dan ooit tevoren. Geachte aanwezigen, het is mijn hoop dat de komende Verklaring van Berlijn evenals zijn voorganger van Messina een kentering markeert.

Een kentering is zeker ook in ons land nodig na de uitslag van het referendum over het grondwettelijk verdrag. Onze Belgische gasten hebben het grondwettelijk verdrag al in 2005 goedgekeurd. Deze goedkeuring geschiedde niet alleen door het nationale parlement, maar tevens door alle gewest- en gemeenschapsparlementen. Interessant is overigens dat ook in België was voorgesteld het verdrag tot onderwerp van een referendum te maken, maar uiteindelijk werd daarvoor in het parlement geen meerderheid gehaald. Ik laat het aan u, in het bijzonder onze Belgische gasten, over om te speculeren over de uitslag van een Belgisch referendum. Er zijn, zoals wij weten, ook andere landen die geen volksraadpleging hebben gehad. Zij hebben dat zelfs – misschien wel wijselijk- opgeschort na de negatieve uitslagen in Nederland en Frankrijk. De stelling dat Nederland en Frankrijk niet de enigen zijn waar de bevolking niet positief is, is juist. Het leidt echter tot niets dit gegeven te hanteren als doekje tegen het bloeden of als argument voor duikgedrag.

De afgekondigde bezinningsperiode is in ons land niet goed benut. Zich bezinnen is iets anders dan zwijgen. Van vele kanten is de oproep gedaan om juist te spreken: om het debat aan te gaan, Europa te politiseren. In Europa was voor de landelijke verkiezingen van 22 november jl. meer aandacht voor Nederland dan dat er aandacht van Nederland was voor Europa. Het laten liggen van die gelegenheid bij uitstek, de verkiezingscampagnes, om het debat aan te gaan heb ik destijds kortzichtig genoemd. Ik moet constateren dat in het recente debat over de regeringsverklaring evenmin substantiële aandacht uit is gegaan naar de Nederlandse positionering in het debat over Europa.

Het is de hoogste tijd, ik zei het maanden geleden al, dat wij ons ontworstelen uit de wurggreep van de referendumuitslag en de schijn van angst voor de kiezer verruilen voor de durf tot het nemen van verantwoordelijkheid. De uit de referendumuitslag gebleken zorgen van onze burgers moeten serieus worden genomen zonder het denken over voortgang te bevriezen. Wij staan voor grote uitdagingen zoals de strijd tegen het terrorisme, de klimaatbeheersing en de consolidatie van vrede op het gehele Europese continent. Enig realiteitsbesef wijst er op dat we in de strijd tegen deze mondiale problemen een sterk Europa

en dus nieuwe Europese spelregels nodig hebben. De Europese Commissievoorzitter Barroso heeft gezegd dat een nieuw verdrag een “conditio sine qua non” is voor de toetreding van nieuwe lidstaten. Hij heeft bij zijn recente bezoek aan de Staten-Generaal laten blijken te beseffen wat wij in Nederland niet willen maar ons tevens geconfronteerd met de volstrekt legitieme vraag wat wij in Nederland dan wél willen. Komende dinsdag wordt in de Eerste Kamer het jaarlijkse Europadebat gehouden. Juist nu, om tijdig - dat wil zeggen vóór de Verklaring van Berlijn - onze regering te bevragen op haar inzet. En om, naar ik vurig hoop, vanuit het parlement een eigen richtinggevende visie te geven. Wij, volksvertegenwoordigers, moeten ons daartoe verplicht weten.

Het organiseren en vormgeven van de conferentie van vandaag onderstreept de betrokkenheid van de Eerste Kamer bij Europa. Ik kan u vele voorbeelden noemen waarbij wij de Europese kar in Nederland zoveel mogelijk in beweging proberen te krijgen. Zo is er daags na het referendum een openbare hoorzitting over de Nederlandse toekomst in de EU georganiseerd, niet alleen met de geijkte gesprekpartners maar tevens met maatschappelijke organisaties en – ook kritische – journalisten. Zo was het de Nederlandse senaat die de eerste parlementaire aanzet op Europees niveau heeft gegeven voor meer openbaarheid in de raadsvergaderingen, volgen wij samen met onze collega’s in de Tweede Kamer alle Europese wetgevingsvoorstellen met een even kritische als constructieve blik en heeft de Eerste Kamer het initiatief genomen tot een debat in alle Europese parlementen over het jaarlijkse wetgevings- en werkprogramma. Ik kan nog wel even doorgaan maar het lijkt me beter u aan te raden de Europese website van de Eerste Kamer te raadplegen: www.europapoort.nl. Daar vindt u alle Europese werkzaamheden en initiatieven van de Eerste Kamer.

Geachte aanwezigen, in het bijzonder: beste studenten,

België en Nederland hebben een gezamenlijke Europese geschiedenis. Wij waren twee van de zes ondertekenaars van de Verdragen van Rome. In februari dit jaar vierden we het vijftienjarig bestaan van het Europees Verdrag van Maastricht en in juni mogen we de tiende verjaardatum van het Verdrag van Amsterdam vieren. Symbolische data in het verleden. Wij zijn niet alleen van deze tijd; wij zijn deel van een geschiedenis en zijn deel van de toekomst. Vandaag zij we bijeen om nieuwe betekenisvolle data te creëren. Voor uw toekomst, voor die van degenen die u lief zijn, voor uw generatiegenoten over de grenzen heen. Vandaag staat de Ridderzaal tot uw beschikking, als politieke arena en als vernieuwde feestzaal van de democratie. Ik wens u van ganser harte een inspirerende dag toe!